

Základy chovu a výživy exotických vtákov v zajatí

Chov a odchov exotického vtáctva je v dnešnej dobe, kedy platí zákaz importu vtáctva z voľnej prírody, dôležitejší než kedykoľvek predtým. Veľa druhov v blízkej dobe vďaka intenzívnemu priemyselnému a poľnohospodárskemu využívaniu ich prirodzených biotopov úplne vymizne a jedinou možnosťou bude umelý chov vo voliérach a chránených vtáčích parkoch. Ak sa nebude intenzívne pracovať na budovaní chovných kmeňov, ktoré budú schopné sa samostatne udržať, je možné, že niektoré ohrozené druhy úplne vymiznú z povrchu zeme.

Základom dlhodobého úspešného chovu vtáctva, so zachovaním dobrého zdravia, sú primerané životné podmienky. Chovateľ musí rešpektovať požiadavky jednotlivých druhov na veľkosť voliéry a ak má možnosť, vždy zvolí väčšiu než sú udávané minimálne rozmery. Väčší priestor pre pohyb sa pozitívne odrazí na telesnej a duševnej kondícii jedinca, čo je potrebné predovšetkým v dobe hniezdenia. Väčšina papagájov má veľkú potrebu okusu, ktorú môže chovateľ uspokojiť predkladaním rôznych hrubých vetví a kmeňov stromov. Ich okusovaním sa papagáje zamestnávajú, preto by ich mali dostávať aspoň raz za týždeň.

V prírode venujú papagáje väčšinu času hľadaniu potravy. V zajatí majú kŕmenie k dispozícii prakticky neustále v dostatočnom množstve a ani jeho príjem nie je zďaleka tak náročný ako vo voľnej prírode. Napríklad výskumy správania veľkých papagájov v LORO PARQUE na Tenerife dokázali, že papagáje venujú hľadaniu a prijímaniu potravy asi tak hodinu denne. Preto je v záujme chovateľa ponúknuť inteligentným papagájom možnosti zábavy, aby v dôsledku nudy nevznikali anomálie v správaní zvierat, ako je napríklad vyšklbávanie peria, stereotypné správanie a apatia. Veľký význam má účelne a pestro zariadená voliéra poskytujúca pre inteligentné papagáje viaceré formy zamestnania. Vzhľadom na to, že papagáje hračky veľmi často ničia je ich potrebné často meniť. Nie je na škodu ak chovateľ nechá voľný priebeh svojej fantázie a umiestni do voliéry vždy nové typy hračiek. Hračky tak papagáje nikdy neomrzia a nepohasne ich zvedavosť. Súčasne sa tak udržiavajú v pohybe a dobrej fyzickej kondícii.

Mohlo by sa zdať, že tieto informácie nemajú s výživou exotov nič spoločné, ale opak je pravdou. Dostatočný pohyb a možnosť psychickej stimulácie vo veľkej miere ovplyvňuje príjem a trávenie potravy. Papagáje chované v nevhodných podmienkach trpia poruchami správania a dokonca sa u nich môžu vyskytnúť aj fyzické defekty (ako atrofia svalstva a podobne). Takéto jedince často trpia buď nechutenstvom, alebo nadmerným príjmom potravy, aby zahnali nudu. Bez fyzickej záťaže ľahko dôjde k pretučneniu čo má negatívny vplyv práve na reprodukčné vlastnosti vtákov. Môže dôjsť k metabolickým poruchám, stukovateniu pečene, disfunkcii obličiek a ak sa problém nerieši následne dôjde k úhynu.

Prevažná väčšina druhov exotických vtákov je semenožravá, ale nepohrdnú ani spestrením kŕmnej dávky ovocím, zeleninou a živočíšnymi bielkovinami, ktoré obsahujú množstvo kvalitných dobre využiteľných živín. Exoty môžeme rozdeliť do troch skupín na základe geografického výskytu. Prirodzené biotopy výskytu druhov predurčujú ich nároky na výživu.

Základné triedenie druhov podľa geografického výskytu :

- **Papagáje Austrálie a Ázie**
  - Kakaduovia
  - Loriovia
  - Lorikulovia
  - Nestory
  - Ázijské papagáje
  - Eklektusy
  - Austrálske papagáje
  - Alexandre
- **Papagáje Afriky**
  - Africké papagáje
  - Vazovia
  - Agapornisy
- **Papagáje Ameriky**
  - Ary
  - Juhoamerické papagáje
  - Papagájičkovia
  - Amazóniky
  - Amazónany
  - Ostatné papagáje Nového sveta

Nároky na výživu:

Každý jeden druh papagája má špecifické nároky na výživu. Dokonca aj v rámci druhov sa vyskytujú rody vymykajúce sa všeobecnej charakteristike daného druhu. Zovšeobecniť výživu exotov ako takú je preto prakticky nemožné. Každý chovateľ exotov si musí naštudovať literatúru a zozbierať rady a skúsenosti v oblasti chovu a výživy daného druhu od odborníkov a dlhoročných chovateľov, ktoré mu pomôžu vychytať „muchy“ a zabezpečiť chovným jedincom vhodné podmienky na hniezdenie a odchov mláďat. Zovšeobecniť sa dajú len niektoré základné informácie týkajúce sa výživy jednotlivých druhov papagájov v zajatí.

Kakaduovia – krmná zmes pre kakadu, 50 % podiel ovocia a zeleniny v krmnej dávke

Loriovia – kaša pre lori, zmes mäkkého ovocia, kvety, malé množstvo drobných semien

Lorikulovia- nektár pre lori, zmes plodov nakrájaná na drobno, múčne červy, malé množstvo drobných semien

Nestory- obilná kaša s podielom hmyzu, zmes semien, veľa ovocia a zeleniny v celých kusoch

Ázijské papagáje- veľa ovocia nakrájaného nadrobno, figy, obilná kaša s podielom hmyzu obohatená o vitamíny, malé množstvo semien, múčne červy

Eklektusy – minimálne 50% ovocia a zeleniny v krmnej dávke(rôzne plody, veľa banánov)
50% podiel zmesi zrnín

Austrálske papagáje – zmes semien pre stredne veľké papagáje, proso v klasoch, zmes ovocia a zeleniny, drobné semená a buriny, púpava a iné zelené rastliny, plody hlohu, jarabiny, šípky

Alexandre – zmes semien pre stredne veľké papagáje, proso v klasoch, 40% podiel ovocia a zeleniny v kŕmnej dávke, púpava a iné zelené rastliny, plody hlohu, jarabiny a šípky

Africké papagáje – 60% podiel kŕmnej dávky tvorí špeciálna zmes semien pre žaka, 40% zmes ovocia a zeleniny

Vazovia – špeciálna zmes pre africké papagáje, 50% kŕmnej dávky tvorí zmes ovocia a zeleniny

Agapornisy – špeciálna zmes semien pre agapornisy, proso v klasoch, denne trochu ovocia a zeleniny (napr. jablko, mrkva)

Ary- špeciálna energeticky bohatá zmes pre ary, rôzne druhy orechov v škrupine, 40% kŕmnej dávky tvorí ovocie a zelenina

Juhoamerické papagáje – zmes semien pre papagáje, 40% kŕmnej dávky tvorí ovocie a zelenina

Papagájičkovia – zmes semien pre malé papagáje, zmes krmiva pre kanáriky a lesné vtáky so smemenami burín, raz týždenne proso v klasoch, denne minimálne 25% kŕmnej dávky tvorí ovocie a zelenina, predovšetkým jablká a mrkva, môžu sa podávať aj plody hlohu, jarabiny a šípiek

Amazóniky- diétna zmes semien pre amazóňany, 40% kŕmnej dávky tvorí zmes ovocia a zeleniny

Amazónany - diétna zmes semien pre amazóňany, 40% kŕmnej dávky tvorí zmes ovocia a zeleniny

Ostatné papagáje Nového sveta - diétna zmes semien pre amazóňany, 40% kŕmnej dávky tvorí zmes ovocia a zeleniny

Podstatnou zložkou kŕmenia exotických vtákov je pitná voda a grit. Voda musí byť zdravotne nezávadná a vždy čerstvá. Prístup k vode by mal byť neobmedzený a hlavne v letných mesiacoch treba dbať na zvýšenú hygienu napájačiek s dostatkom pitnej vody. Spotreba vody záleží od mnohých vonkajších a vnútorných faktorov. Hlavne v období hniezdenia je dostatočné množstvo vody viac než potrebné. Napájačky by mali byť zásobované čerstvou vodou aspoň raz za 24 hodín. V letnom období aj 3 krát denne. Pri čistení je vhodné napájačky dezinfikovať. Ak sú vtáky vo vonkajších voliérach grit veľmi nepotrebujú, avšak jedince chované vo vnútorných priestoroch(v klietkach) by mali mať k nemu prístup. Grit pomáha rozomieľať potravu čím zlepšuje stráviteľnosť predkladaného krmiva. Množstvo krmiva v dennej kŕmnej dávke je individuálne závislé od druhu, fyziologickej fázy a zdravotného stavu jedinca. V období rastu a hniezdenia je vhodné kŕmiť ad libitne, ináč je možné kŕmnu dávku obmedziť aby nedošlo k pretučneniu vtákov a zbytočnému plytvaniu krmivom. Pre chovateľa nie je problém odsledovať bežnú spotrebu krmiva a podľa toho kŕmnu dávku upraviť.

Úspešný chov exotov je beh na dlhé trate, najmä ak sa mu chovateľ venuje na profesionálnej úrovni. Odchovať životaschopné, zdravé a štandardné jedince si vyžaduje mnoho skúseností a neustáleho vzdelávania. Kontakt s kolegami na výstavách je najlepšia cesta ako nazbierať nové informácie, porovnať výsledky svojej chovateľskej práce a nechať si poradiť v prípade problémov. V kombinácii s odstupnou odbornou literatúrou je možné znížiť straty a zvýšiť spokojnosť Vašich zverencov.

Ing. Ľudmila Pospíšilová
VETSERVIS s.r.o., Nitra

